

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет
Кафедра географії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з навчальної роботи

Географічний факультет

Володимир ПАСЬКО

«27» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ

галузь знань **А - Освіта**
спеціальність **А4 – Середня освіта**
спеціалізація **А4.07 Географія**
освітня програма **Географія**
рівень вищої освіти **другий (магістерський)**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025 /2026
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: **Масляк Петро Олексійович**, доктор географічних наук, професор кафедри географії України

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» _____ 20__ р.
(дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» _____ 20__ р.
(дата)

Київ – 2025

Розробник(и): **Масляк Петро Олексійович**, доктор географічних наук, доцент кафедри географії України

ЗАТВЕРДЖЕНО
«11» червня 2025 р.

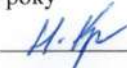
Завідувач кафедри географії України

 доц. Сергій УЛІГАНЕЦЬ
(підпис)

Протокол № 12 від «11» червня 2025 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 7 від «27» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії доц. Наталія КОРОГОДА

«27» серпня 2025 року

1. Мета дисципліни – сформуванати у студентів знання теоретичних засад методики навчання географії, методичні вміння, здатність до раціональної організації власної педагогічної діяльності, для виконання функцій викладача географії.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни

- Успішне опанування усіма курсами географічного змісту, знання теоретичних основ педагогіки, психології, методів психологічних та педагогічних досліджень розуміння основних психолого-педагогічних закономірностей освітнього процесу.
- Знання теоретичних основ базових географічних теорій та концепцій. Знання і розуміння основних просторово-часових закономірностей будови географічної оболонки, та масштабності її сприйняття для орієнтування в географічному просторі.

3. Анотація навчальної дисципліни: дана навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретичних та методичних аспектів навчання курсам географії у закладах вищої освіти. Приділяється увага формуванню змісту курсів географії та закономірностям процесу навчання основам географічної науки. Розглядаються методи й методичні прийоми, засоби навчання, форми серед яких чільне місце належить лекціям і семінарським заняттям. Серед процесуальних складників дидактичної системи виділяються сучасні технології навчання. Оцінювально-результативний складник включає контроль та оцінювання знань, умінь та навичок. Розглядаються особливості змісту та методики навчання різних курсів географії у закладах вищої освіти (ЗВО). При вивченні дисципліни особлива увага звертається на формування важливих фахових компетенцій викладача географії.

4. Завдання (навчальні цілі):

- ознайомлення з формами, методами і прийомами організації навчальної діяльності у ЗВО та передовим педагогічним досвідом;
- формування досвіду аналізу та розв'язання педагогічних проблем, що виникають у педагогічній діяльності викладача ЗВО.

Дисципліна покликана забезпечити набуття студентами таких компетентностей:

- *інтегральної*: здатність розв'язувати комплексні задачі та проблеми в галузі географічної освіти та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке осмислення наявних та формування нових цілісних знань та професійних умінь;
- *загальних*:
ЗК 03 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

► спеціальних:

ФК03 Здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти, розробляти та удосконалювати навчально-методичні матеріали, впорядковувати зміст навчально-методичних матеріалів, дотримуватися принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності.

ФК05. Здатність добирати методи та прийоми і використовувати ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти, застосовувати в тому числі, формувати ціннісні ставлення.

ФК06. Здатність здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію в різних джерелах для здійснення професійної діяльності, використовувати та створювати нові електронні ресурси, використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

ФК12. Здатність педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами, забезпечувати функціонування інклюзивного освітнього середовища.

5. Результати навчання за дисципліною

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми навчання	Види робіт, що підлягають оцінюванню	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Сутність та принципи методики навчання географії, її понятійного апарату	Лекція, семінар, самостійна робота	Контрольна робота Обговорення на семінарському занятті Самостійна робота. Іспит	15
1.2.	Місце методики навчання географії в освітньому процесі, в педагогічній діяльності викладача географії	Лекція, семінар, самостійна робота	Контрольна робота Обговорення на семінарському занятті Самостійна робота. Іспит	10
2.	Застосовувати теоретичні фахові знання у практичних ситуаціях, зокрема:			
2.1	застосовувати базові теоретичні фахові знання методики навчання географії у навчально-виховній діяльності викладача географії, зокрема, у практичних ситуаціях	Лекція, семінар, самостійна робота	Обговорення на семінарському занятті Самостійна робота	15
2.2	застосовувати базові методичні знання для проектування роботи викладача на засадах основоположних дидактичних принципів в процесі навчально-виховної діяльності у ЗВО	Лекція, семінар, самостійна робота	Обговорення на семінарському занятті Самостійна робота	15
2.3	виконувати пошук та опрацювання різних джерел	Лекція,	Обговорення на	15

	педагогічної інформації щодо форм, методів, засобів навчання географії для застосування їх у практиці	семінар, самостійна робота	семінарському занятті Самостійна робота	
2.4	застосовувати у професійній діяльності загальні та спеціальні педагогічні теоретичні моделі та практики щодо методики навчання географії	Лекція, семінар, самостійна робота	Обговорення на семінарському занятті, Самостійна робота	15
3.	Здатність застосовувати фахові знання, вміння та навички при безпосередній та/або дистанційній взаємодії з іншими людьми, зокрема:			
3.1	застосовувати спілкування рідною мовою як усно, так і письмово	Лекція, семінар, самостійна робота	Обговорення на семінарському занятті Самостійна робота	5*
3.2	демонструвати використання інформаційних і комунікативних технологій	Лекція, семінар, самостійна робота	Обговорення на семінарському занятті Самостійна робота	5*
4.	Здатність самостійно виконувати завдання та відповідати за результати своєї діяльності, зокрема:			
4.1	самостійно визначати, формулювати і вирішувати навчальні та дослідницькі проблеми; планувати та виконувати пошук наукових документів, систематизацію та опрацювання інформації, необхідної для підготовки до семінарських занять; планувати та виконувати дослідження та звітувати про їхні результати; демонструвати наполегливість щодо виконання поставлених завдань і взятих зобов'язань; зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань, поєднувати критичність та самокритичність;	Лекція, семінар, самостійна робота	Обговорення на семінарському занятті Самостійна робота	5*
4.2	діяти професійно і толерантно в різних умовах; дотримуватися норм професійної етики та академічної доброчесності	Лекція, семінар, самостійна робота	Обговорення на семінарському занятті Самостійна робота. Іспит	**

* Здатність спілкуватися державною мовою, демонструвати використання інформаційно-комунікаційних технологій, самостійно виконувати завдання і звітувати про результати оцінюється в комплексі з власне виконаними завданнями (окремі оцінки в рамках дисципліни не передбачаються).

** Очікується, що за виконаними студентами завданнями будуть представлені оригінальні роботи як результати самостійно реалізованих досліджень. Встановлюється нульова толерантність щодо можливої академічної недоброчесності: роботи, у яких виявлено ознаки академічної недоброчесності, не оцінюються (не зараховуються), а повертаються на повторне виконання.

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1.	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1	4.2
Програмні результати навчання										
Знати вимоги до результатів навчання за державними стандартами освіти, володіти змістом освітньої галузі/навчального предмета	+			+	+					

(інтегрованого курсу), знати методики й технології моделювання змісту навчання.(ПРН 03).										
Знати вимоги до структури та змісту програми навчальної дисципліни, вимоги та підходи до розроблення навчальних і методичних матеріалів; вміти розробляти програму навчальної дисципліни, готувати навчально-методичні матеріали з навчальної дисципліни у формі, оптимально придатній для розуміння та сприйняття здобувачами освіти (ПРН 05).		+	+			+	+	+	+	+
Вміти добирати матеріали для вивчення окремих тем/розділів навчальної дисципліни, визначати доцільність застосування різних методів наукового пізнання (спостереження, збір та аналіз даних тощо) в освітньому процесі відповідно до змісту навчання, доцільні сучасні методики і технології навчання географії відповідно до обов'язкових результатів навчання, вікових та інших індивідуальних особливостей здобувачів освіти (ПРН 10).					+			+	+	+
Вміти організовувати індивідуальну та групову роботу здобувачів із врахуванням принципів інклюзивності. (ПРН 11).			+	+		+				

7. Схема формування оцінки

Загалом організація оцінювання знань студентів відбувається відповідно до *Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка* (Затверджено Вченою радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка 11 квітня 2022 року, протокол №15).

7.1. Форми оцінювання знань студентів

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами усного опитування під час обговорення лекцій, виконання завдань до семінарських занять, написання письмових контрольних робіт, складання іспиту.

Форми контролю з дисципліни «Методика викладання географії»:

- семінарські заняття (ПРН 1.1- 1.2 – знання; 2.1-2.4 – вміння; 3.1-3.2 – комунікація; 4.1-4.2 – автономність та відповідальність) – *тах* 30 балів / *мін* 18 балів;
- контрольна робота (ПРН 1.1-1.2 – знання) – *тах* 10 балів/ *мін* 6 балів;
- самостійна робота (в т. ч. індивідуальні проекти та її презентація (ПРН 1.1-1.2 – знання; ПРН 2.1-2.4 – вміння; 3.1-3.2 – комунікація; 4.1-4.2 – автономність та відповідальність) – *тах* 20 балів/ *мін* 12 балів;
- іспит у формі тестування (ПРН 1.1 - 1.2 – знання; ПРН 4.2 – автономність та відповідальність) – *тах* 40 балів / *мін* 24 бали.

7.2. Організація оцінювання знань

Навчальна дисципліна «Методика викладання географії» складається з двох змістових частин («Теоретичні засади методики викладання географії у ЗВО» та «Методика навчання курсам географії у ЗВО») і передбачає підсумковий семестровий контроль у формі іспиту. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою (оцінка розраховується як накопичена).

Протягом усього періоду вивчення дисципліни здійснюється поточний контроль виконання студентами завдань до семінарських занять та самостійної роботи. *Поточний контроль* здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня

засвоєння знань та підготовленості студентів до виконання конкретних практичних завдань з дисципліни.

Всі завдання, передбачені програмою дисципліни, – обов'язкові до виконання. Презентація і захист виконаних завдань відбуваються за розкладом семінарських занять відповідно до календарного плану вивчення дисципліни. Разом з тим, в умовах дії в країні воєнного стану за невчасне виконання завдань (але за умови, що вони виконані не пізніше ніж за три дні до планованого семестрового контролю) оцінка знижуватися не буде.

Очікується, що за виконаними студентами завданнями будуть представлені оригінальні роботи як результати самостійно виконаних досліджень. Щодо можливої академічної недоброчесності встановлюється нульова толерантність (повна нетерпимість): роботи, у яких виявлено ознаки академічної недоброчесності, не оцінюються (не зараховуються), а повертаються на повторне виконання. *Критерії оцінювання виконаних студентами завдань*: змістове наповнення та оформлення текстової частини робіт (актуальність інформації; відповідність темі дослідження; достовірність інформації; повнота змісту; послідовність у викладенні матеріалу; чіткість та обґрунтованість висновків; відповідність встановленим вимогам щодо оформлення, правилам українського правопису); зміст та якість доповіді за результатами виконаного завдання (повнота розкриття проблеми (теми); демонстрація розуміння проблеми (теми); чіткість формулювань; дотримання регламенту; правильність, чіткість та повнота відповідей на питання); якість графічного супроводу доповіді (презентації).

За виконані впродовж семестру завдання студент/студентка може отримати **до 60 балів**. *Важливо*: сума балів (семестрова оцінка) визначається як сума балів за всі *позитивно* оцінені види виконаних завдань (тобто оцінки нижче від встановленого мінімального рівня не враховуються (не додаються)).

Умовою допущення студента/студентки до іспиту є отримання ним/нею мінімум 36 балів (*критично-розрахунковий мінімум*) за виконані впродовж семестру завдання. Студентам, котрі впродовж семестру набрали сумарно меншу кількість балів, ніж *критично-розрахунковий мінімум* (36 балів), для отримання допуску до іспиту необхідно, за погодженням з викладачем, виконати передбачені програмою завдання повторно та/або виконати інші завдання (наприклад, підготувати реферат на визначену викладачем тему) не пізніше ніж за три дні до планованого семестрового контролю.

Підсумковий (семестровий) **контроль знань з дисципліни** – іспит у формі публічного захисту індивідуального проєкту. Максимальна кількість балів за результатами захисту проєкту – **40 балів**.

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка:

якщо студент/студентка намагається вплинути на результат оцінювання шляхом списування, використовує не дозволені допоміжні засоби чи зовнішню допомогу, його/її результат оцінюється як «0» балів («незадовільно»);

якщо кількість балів, отриманих студентом/студенткою за результатами екзаменаційного тестування, менша за **24**, оцінка за іспит вважається незадовільною, бали за іспит не додаються до семестрової оцінки (вважаються рівними нулю), а підсумкова оцінка із дисципліни є незадовільною;

Повторне складання іспиту з дисципліни допускається не більше двох разів: один раз викладачеві, другий – комісії, яка створюється деканом факультету.

Підсумкова оцінка з дисципліни формується як сума балів, отриманих:

1) за виконані впродовж семестру завдання (*max 60 / min 36*) та

2) за результатами іспиту (*max 40 / min 24 бали*).

Умовою позитивної підсумкової оцінки з дисципліни є отримання студентом/студенткою не менше 60 балів (досягнення мінімальних порогових рівнів оцінок за кожною формою контролю). За умови отримання підсумкової кількості балів 60 і вище студенту/студентці виставляється відповідна оцінка в екзаменаційній відомості.

7.2 Шкала відповідності оцінок

<i>Відмінно / Excellent</i>	90-100
<i>Добре / Good</i>	75-89
<i>Задовільно / Satisfactory</i>	60-74
<i>Незадовільно / Fail</i>	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і практичних занять

№ з /п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Частина І . Теоретичні засади та зміст географічної освіти у ЗВО				
1	Вступ. Методика навчання географії як наукова дисципліна	2	2	10
2	Становлення і розвитку географії у ЗВО та методики її навчання в Україні та за її межами. Професійне самовдосконалення викладача географії.	2	2	10
3	Методи наукового дослідження в методиці навчання географії	2	2	10
4	Принципи та психодидактичне підґрунтя навчання географії у ЗВО	2	2	10
5	Мета та зміст сучасної географічної освіти у ЗВО	4	4	10
6	Підручник та карта – основні носії змісту курсів географії у ЗВО	2	2	10
Частина ІІ. Методика навчання курсам географії у ЗВО				
7	Методи та методичні прийоми навчання в курсах географії у ЗВО.	2	2	10
8	Методика особисто-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного підходів у навчанні	2	2	12
9	Форми організації навчальної діяльності.	2	2	10
10	Лекція та нетрадиційної форми навчання географії.	2	2	10
11	Педагогічні вимоги до здійснення контролю і корекції навчальних досягнень студентів з географії.	2	2	10
12	Технології навчання географії	4	4	10

	<i>Всього</i>	28	28	122
--	---------------	----	----	-----

Загальний обсяг 180 год., з них:
лекції – 28 год.,
семінарські заняття – 28 год.,
консультації – 2 год.,
самостійна робота – 122 год.

9. Рекомендовані джерела

Основна література

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. (Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти / *Постанова КМУ №1392 від 23.11.11 року*) Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 538 від 07.08.2013 № 143 від 26.02.2020 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/28030/
2. Державний стандарт повної загальної середньої освіти. / Електронний ресурс <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
3. Загальна методика навчання географії: Підручник / О.М. Топузов, В.М.Самойленко, Л.П.Вішнікіна. – К.: ДНВП «Картографія», 2012. – 512с.
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року № 463-IX/ Електронний ресурс: <http://osvita.ua/legislation/law/2232/>
5. Кобернік С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Кобернік., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с.
6. Концепція нової української школи. / Електронний ресурс: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkolahttps://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/geografiya-6-9-14.07.2017.pdf>
7. Коротка історія розвитку географії, ПНПУ ім. В.Г. Короленка. П.: 2016.
8. Сатановська Л.А. Розвиток географічної освіти в університетах України, Автореферат, К.: 1997.
9. Смаль В.В. Західні географи про вищу географічну освіту: досвід для України, К.: УГЖ, 2013, №2
10. Чернов Б.О. Методи навчання географії в школі : посіб. для вчителів / Б.О. Чернов, В.П. Корнєєв; за ред. А.М. Алексюка та А.Й. Сиротенка. – К. : Рад. шк., 1986. – 174 с.
11. Шипович Є.Й. Методика викладання географії / Є.Й. Шипович. - К. : Вища школа, 1981. – 176 с.

Додаткова література

1. Булава Л.М. Економічна та соціальна географія України : навчальний посібник для учнів 9 класу / Л.М. Булава, М.П. Нагорнюк – Полтава : ПОПОПП, 2000. – 104 с.
2. Кобернік С.Г. 8 - 9 класи: Дидактичний комплекс до вивчення шкільного курсу / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. – К.:Стафед-2; Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – 216с
3. Корнєєв В.П. Технології в навчанні географії /В.П. Корнєєв. –Х.: Основа, 2004. – 112 с.
4. Пальчевський С.С. Сугестопедагогіка: новітні технології : навч. посіб. – К. : Кондор, 2005. – 351 с.